

3.1.2025

EOAK/5350/2024

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos jaostopäällikkönä Kristian Holman

TARKASTUS: SATAKUNNAN LENNOSTON VAPAUTENSA MENETTÄNEIDEN SÄILYTYSTILAT 10.10.2024

Tarkastusajankohta

10.10.2024 klo 13.45–14.20

Osallistujat oikeusasiamiehen kansliasta

Esittelijäneuvos Kristian Holman

Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Tuire Metso

Osallistujat tarkastuskohteesta

Vartioston johtaja, ylivääpeli

1 YLEISTÄ

Tarkastus toimitettiin oikeusasiamies Petri Jääskeläisen määräyksestä.

Eduskunnan oikeusasiamies on nimetty YK:n kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan tarkoittamaksi kansalliseksi valvontaelimeksi.

Vapautensa menettäneiden säilytystilojen tarkastaminen ja heidän vapaudenmenetyksensä aikaisen kohtelun valvonta on jo ennen tätä tehtävää kuulunut oikeusasiamiehen tehtäviin.

Sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain 18 §:n 2 momentin mukaan pidätettyihin ja kiinni otettuihin sovelletaan, mitä poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa pidätettyjen ja kiinni otettujen kohtelusta (jäljempänä putkalaki) säädetään.

Satakunnan lennoston vapautensa menettäneiden säilytystilat on tarkastettu eduskunnan oikeusasiamiehen toimesta viimeksi 15.11.2016.

2 TARKASTUSHAVAINNOT

2.1 Yleistä

Satakunnan lennoston säilytystilalla tarkoitetaan päävartiossa olevaa kiinniotettujen säilyttämiseen tarkoitettua yhtä säilytyshuonetta.

Uusi päävartiorakennus otettiin käyttöön helmikuussa 2024. Tilan käyttöönoton yhteydessä tarkastettiin/päivitettiin tiloissa nähtävillä oleva lainsäädäntö ja samoin tilan järjestyssääntö.

Tarkastusajankohtana säilytystilassa ei ollut vapautensa menettäneitä henkilöitä.

Viime vuoden ja kuluneen vuoden aikana Satakunnan lennostossa vapautensa menettäneenä oli ollut 5 henkilöä. Pääasiallisina syinä vapaudenmenetyksiin olivat rikoslain 45 luvun 10 §:n karkaaminen sekä 18 §:n sotilaan sopimaton käyttäytyminen. Kiinniotettuja ei ole pidätetty.

2.2 Henkilökunta

Säilytystilan valvontavahvuus on aina vähintään yksi sotilaspoliisikoulutuksen saanut kenttäjohtaja sekä kahden henkilön partio. Vartioston johtaja koordinoi sekä vastaa valvonnan toteuttamisesta. Tarkastusajankohtana päävartiossa oli viisi henkilöä.

Henkilöstön voimankäyttövälineinä oli henkilökohtaisen aseensa lisäksi patukka, kaasusumutin ja käsiraudat. Muunlaisia sitomisvälineitä tai etälamautinta ei ollut. Henkilökunta on saanut voimankäyttökoulutuksen.

Henkilökunnan kielitaitona ilmoitettiin suomi, ruotsi ja englantia.

2.3 Järjestyssääntö

Tiloissa noudatetaan Satakunnan lennoston vartio-ohjeen määräyksiä.

2.4 Valvonnan järjestäminen

Vapautensa menettäneen säilytyshuoneita sekä vastaanottotiloja tarkkaillaan tallentavalla kameravalvonnalla. Tallenteita säilytetään 2kk – 200 vrk palvelimen kapasiteetista riippuen.

Tämän lisäksi käydään tarpeen mukaan henkilökohtaisesti toteamassa säilöön otetun tila. Tarkastus tehdään tarvittaessa vähintään tunnin välein tai useammin riippuen säilöön otetun kunnosta.

Säilytyshuoneessa on hälytyspainike, jolla saadaan yhteys säilytyshuoneen välittömässä läheisyydessä olevan keskusvalvomon vartiohenkilöstöön. Hälytyspainikkeen kutsu kuitataan erikseen valvomossa.

2.5 Tulotarkastus ja kirjaamiset

Säilytystilaan otettava vapautensa menettänyt tarkastetaan säilytystilojen edustalla olevassa tilassa olevan pöydän ääressä (tulotarkastus). Tarkastukseen kuuluu henkilöllisyyden toteaminen ja mahdollisten sairauksien ja vammojen kirjaaminen sekä pois otetun omaisuuden luettelointi ja tarkastaminen. Omaisuus sekä mahdolliset lääkkeet laitetaan

pöydän yläpuolella olevaan lukittavaan kaappiin. Kyseinen tila on kameravalvottu.

Merkinnät säilöönoton aikana tapahtuvista toimenpiteistä tehdään vartiokertomukseen.

2.6 Vapautensa menettäneiden oikeuksista ilmoittaminen

Vapautensa menettäneiden saatavilla on kansioon kerätty kokoelma vapautensa menettäneitä koskevista säännöksistä viimeisimmän pääesikunnan antaman ohjeistuksen mukaisesti. Säännökset ovat saatavissa suomen ja ruotsin kielellä. Kansio annetaan pyydettyä vapautensa menettäneelle säilytyshuoneeseen.

2.7 Säilytyshuoneet

Säilytystilassa on vapautensa menettäneiden säilytystä varten yksi n. 2x4 metrin säilytyshuone, johon voidaan majoittaa yksi henkilö kerrallaan.

Kalusteena säilytyshuoneessa on ainoastaan patja. Liinavaatteita on säilytyshuoneen edustalla olevassa laatikossa ja niitä annetaan tarvittaessa.

Säilytyshuoneessa oli katonrajassa oleva kiinteällä ulkopuolella olevalla säleiköllä varustettu ikkuna, josta tuli luonnonvaloa. Täysin pimeäksi säilytystilaa ei saanut. Säilytyshuone oli tarkastusajankohtana erittäin siistikuntoinen. Säilytyshuoneessa oli paloilmoitinjärjestelmä.

Lisäksi säilytystilassa oli metallinen vessa-lavuaariyhdistelmä. Valvontakameran kuvausala oli WC-istuimen kohdalta teknisesti peitetty/pikselöity.

2.8 Ulkoilutila

Säilytystilan ulkoilutilana toimii suljetulla varuskunta-alueella oleva päävartion edusta, jota ei ole suojattu tai aidattu millään tavoin sivullisilta. Ulkoilumahdollisuus kerrottiin järjestettävän vapautensa menettäneiden esittämän pyynnön mukaisesti ja lähtökohtaisesti kaikilla on mahdollisuus tunnin ulkoiluun valvottuna.

Vapautensa menettäneellä on mahdollisuus tupakointiin pyyntönsä mukaisesti, jos vain henkilökunnan resurssit sallivat tupakoinnin valvomisen vartioston edustalla.

2.9 Perushuolto

Säilytystilan edustalla olevassa tilassa oli erillinen peseytymistila (suihku ja vessa).

Ruoka toimitetaan varuskunnan ruokalasta. Lisäksi päävartiossa on jääkaapissa eväspaketteja, joita voidaan tarpeen mukaan antaa vapautensa menettäneille. Vapautensa menettäneelle tarjotaan kolme aterialla päivässä. Ruokailu tapahtuu säilytystilan edustalla tulotarkastuksen tekemiseen tarkoitetun pöydän ääressä.

2.10 Terveystenhoito

Vapautensa menettäneellä havaitut vammat dokumentoidaan säilytystarkastuksen yhteydessä. Vapautensa menettäneellä on mahdollisuus saada varavaatteita.

Mahdolliset säilytystarvikkeet ottaa henkilö itse valvottuna. Lääkkeiden annostuksessa voidaan konsultoida varuskunnan terveysasemaa. Tarvittaessa kutsutaan lääkintähenkilöstö paikalle tai säilytystarvikkeet otettu toimitetaan valvotusti terveysasemalle tai hätätapauksissa paikalle kutsutaan ambulanssi.

Henkilökunta on saanut ensiapukoulutuksen ja vartiostosta löytyy tavanomaisten ensiapuvälineiden lisäksi defibrillaattori.

2.11 Tapaamiset ja puhelimen käyttö

Vapautensa menettäneellä on oikeus tavata vieraita tarpeellisen valvonnan alaisena. Mitään varsinaista tapaamistilaa vartiostossa ei ole. Vapautensa menettäneelle annetaan mahdollisuuksien mukaan mahdollisuus olla puhelimitse yhteydessä säilytystilan ulkopuolelle.

3 TOIMENPITEET TARKASTUKSEN JOHDOSTA

Tarkastushavainnot esiteltiin oikeusasiamies Petri Jääskeläiselle. Tarkastus ei antanut aihetta toimenpiteisiin.

Oikeusasiamies kuitenkin kiinnittää yleisesti huomiota siihen, että puolustusvoimilla ei vaikuttaisi olevan minkäänlaista hyväksyntämenettelyä vapautensa menettäneiden säilytystiloille samalla tavoin kuin poliisilla (putkalain 2 luvun 1 §), rajavartiolaitoksessa (rajavartiolaik 64 §) ja Tullissa (laki rikostorjunnasta Tullissa 12 §). Tällainen hyväksyntämenettely olisi perusteltu ainakin säilytystilojen käyttöönoton yhteydessä.

Tämä pöytäkirja on ollut luonnosvaiheessa Satakunnan lennostossa kommentteja ja mahdollisten salassa pidettävien tietojen arviointia varten.